ВІДГУК

офіційного опонента на дисертацію Климковецького Антона Анатолійовича «Зв'язок раннього онтогенетичного розвитку і продуктивності корів української чорно-рябої молочної породи», представлену на здобуття наукового ступеня кандидата сільськогосподарських наук зі спеціальності 06.02.01 – розведення та селекція тварин.

Актуальність роботи. Подальше поліпшення молочної продуктивності корів української чорно-рябої молочної породи та подовження строків господарського використання тварин неможливе без налагодження належної системи вирощування молодняку, адже задатки до реалізації генетичного потенціалу продуктивності закладаються на ранніх етапах онтогенезу. З огляду на зазначене, дослідження зв'язку онтогенетичного розвитку і продуктивності корів української чорно-рябої молочної породи є актуальним. Саме на розв'язання цих питань і спрямовані дослідження дисертаційної роботи Климковецького Антона Анатолійовича, тому вони мають наукове й практичне значення.

Про актуальність обраної теми дисертації свідчить і те, що проведені дослідження були складовою частиною науково-дослідних робіт Інституту розведення і генетики тварин НААН за завданням «Розробити методологічні засади збереження і поліпшення генофонду української червоної молочної породи за використання методів популяційної генетики та теорії біологічних систем» (№ держреєстрації 0106U006734) і Національного університету біоресурсів і природокористування України «Обґрунтувати системи виробництва та моніторингу безпечної продукції тваринництва» (№ держреєстрації 0121U110192) протягом 2005-2021 років.

Обґрунтованість і вірогідність наукових положень, висновків та рекомендацій. Обґрунтованість експериментальних даних забезпечена використанням сучасних методик та методів досліджень із застосуванням достатньої кількості тварин та виконаних експериментів.

Матеріали та методи досліджень, що використані дисертантом, відповідають меті роботи і дають можливість одержати науково обґрунтовані дані, які дисертант звів у таблиці, узагальнив й детально проаналізував. Результати досліджень опрацьовані біометрично, тому об'єктивність отриманих результатів досліджень не викликає сумніву.

Сформульовані висновки і практичні рекомендації відповідають фактичному змісту роботи, логічно випливають із отриманих результатів досліджень.

Повнота викладення основних положень дисертації підтверджується висвітленням основних результатів досліджень в 11 наукових працях, з яких 6 статей у фахових виданнях України, включених до міжнародних наукометричних баз даних, 5 – апробаційного характеру.

Наукова новизна і практичне значення одержаних результатів. Автором проведено комплексний аналіз зв'язку раннього онтогенетичного розвитку і продуктивності тварин української чорно-рябої молочної породи та визначено оптимальні параметри розвитку телят для отримання максимальної довічної

продуктивності. При проведенні досліджень не встановлено стійкої односпрямованої співвідносної мінливості більшості гематологічних ознак новонароджених телят з гематологічними показниками, кількістю та якістю молозива першого надою матері, що не може забезпечити надійний прогноз формування пасивного колострального імунітету. Постнатальний ріст телят у довжину обернено пропорційний вмісту в молозиві матері загального білка, прямо пропорційний – вмісту альфа і бета-глобуліну, а вміст у молозиві гамма-глобулінів виявляє співвідносну мінливість формування відносної вузькотілості потомства у річному віці. Доведено, що у високопродуктивних стадах на формування молочної продуктивності первісток найбільше впливає жива маса телиць у віці 3 місяці. Обґрунтовано нову концепцію вирощування і добору ремонтних телиць. Вперше проаналізовано вплив затримок росту телиць за умов їх компенсації до 15 місячного віку на довічну продуктивність і встановлено їх негативний вплив на тривалість продуктивного використання корів. Доведено, що у тварин української чорно-рябої молочної породи для найбільш раннього початку репродуктивного використання і формування високої молочної продуктивності первісток оптимальним є інтенсивне вирощування зі зміною періодів швидкого і помірного росту.

Результати досліджень за дисертаційною роботою впроваджено у Агрокомбінаті «Тарасівський» (акт від 25.01.2021), ПСП «Шевченківське» Києво-Святошинського району (акт від 04.02.2021) та використовуються у навчальному процесі Національного університету біоресурсів і природокористування України (акт впровадження від 24.03.2021).

Обсяг і структура дисертації. Дисертаційна робота викладена на 163 сторінках комп'ютерного тексту, ілюстрована 37 таблицями, 47 рисунками та містить 3 додатки. Вона складається із анотації, вступу, розділів огляд літератури, матеріали і методики досліджень, результати власних досліджень, їх аналізу й узагальнення, висновків, пропозицій виробництву, списку використаних джерел, додатків. Список використаних джерел містить 183 найменувань, із них 32 – латиницею.

АНАЛІЗ ДИСЕРТАЦІЙНОЇ РОБОТИ

Загальна характеристика роботи викладена на 6 сторінках (с. 21-26). Вона включає в себе необхідну інформацію про актуальність обраної для досліджень теми, її зв'язок з програмами, планами, темами, мету і завдання досліджень, висвітлення наукової новизни, практичного значення одержаних результатів, особистий внесок здобувача в науку і практику, результати апробації, публікації дисертанта та обсяг і структуру дисертації.

Розділ 1. «Огляд літератури» викладений на 22 сторінках (с. 27-48) і включає чотири підрозділи, в яких дисертант здійснив кваліфікований, різносторонній аналіз результатів і досягнень вітчизняних та зарубіжних авторів, толерантно співставивши різні точки зору. На основі аналізу літературних джерел здобувач наводить інформацію щодо теорії індивідуального розвитку молочної худоби та впливу інтенсивності росту молодняку на подальшу продуктивність, гематологічні та імунологічні показники великої рогатої худоби і чинники, що їх

зумовлюють, рівень продуктивності, генетичну детермінацію і наявність зв'язків між селекційними ознаками молочної худоби, селекційні ознаки телиць та ефективність їх використання для раннього прогнозування продуктивності корів.

Розділ 2 «Загальна методика та основні методи досліджень» викладено на 8 сторінках (с. 49-56). Наведена проста й зрозуміла схема досліджень. Для вивчення різноманітних показників здобувачем були використані методичні прийоми та підходи, що узгоджуються з сучасними та дають можливість отримати об'єктивний науковий матеріал. У розділі є посилання на авторів використаних методик.

Розділ 3 «Результати власних досліджень» викладений на 68 сторінках (с. 57-124). Він досить різносторонній, включає 5 підрозділів. У ньому викладені дослідження імунологічних та гематологічних показників крові телят в період раннього онтогенезу, залежно від статі, складу молозива та параметрів крові їх матерів перед отеленням, генотипових параметрів ознак добору худоби української чорно-рябої молочної породи, впливу параметрів росту телиць на формування довічної продуктивності худоби, формування ознак продуктивності первісток високопродуктивного стада залежно від швидкості росту і живої маси телиць, економічної ефективності результатів досліджень.

Розділ 4 «Аналіз і узагальнення результатів власних досліджень» викладено на 7 сторінках (с. 125-131). Інтерпретація результатів власних досліджень проведена дисертантом кваліфіковано, на тлі даних, отриманих багатьма вітчизняними та зарубіжними вченими-селекціонерами. У цілому в розділі подано детальний аналіз отриманих результатів. Викладений у ньому матеріал засвідчує, що здобувач уміє правильно ставити мету і задачі досліджень та використовувати одержані результати.

Сформульовані **висновки й пропозиції виробництву** відповідають фактичному змісту роботи, логічно випливають з отриманих результатів досліджень, науково обґрунтовані.

Усі розділи дисертаційної роботи написані на належному науковому рівні. Результати досліджень достатньою мірою висвітлені у наукових працях. Автореферат повністю відображає основні положення дисертаційної роботи.

ЗАУВАЖЕННЯ

Оцінюючи в цілому роботу позитивно, хочу висловити деякі зауваження та побажання:

1. На с. 21-22 дисертації у пункті «Актуальність теми» джерела на використану літературу у квадратних дужках розміщені не у порядку зростання (с. 21 – [159, 69, 29, 24, 90, 161, 149, 139, 179, 4], с. 22 – [24, 1, 2]).

2. На с. 2 автореферату та на ст. 22 дисертації вказані різні роки виконання науково-дослідних робіт, складовою яких були дослідження дисертанта – 2005-2020 рр. у авторефераті та 2005-2021 рр. у дисертації.

3. Потребує пояснення, чому у розділах «Огляд літератури» та «Аналіз і узагальнення досліджень» не вказано жодного прізвища вченого, натомість вживається, наприклад, на с. 47 – «інший дослідник зауважує» або зустрічаються загальні формулювання на зразок «повідомляють і інші дослідники» – с. 131.

4. У розділі «Матеріал і методика досліджень» відсутні формули та не описано, яким чином визначали живу масу, прирости, надій та інші показники, як оцінювали вим'я тощо.

5. Схема досліджень у авторефераті (с. 5) та у дисертації (с. 49) дещо не співпадають та деякі формулювання завдань не помістилися у колонки.

6. Потребує пояснення, чому дослідження, які були здійснені на першому етапі не були продовжені тими, які проведені на другому етапі, а було вибрано для цього два інші господарства?

7. Чим можна пояснити невелику кількість тварин на першому етапі досліджень (14 корів та 6 телиць і 8 бугайців) і чи могло це вплинути на отримані результати?

8. Потребує пояснення, чому на с. 54 при розподілі тварин на групи для вивчення затримки росту найбільша кількість тварин потрапила у 5 групу (контрольну) – це 116 голів проти 9, 37, 57, 39 голів відповідно у 1, 2, 3, 4 групах. Чи вплинуло це на одержані результати?

9. В чому полягає практичне значення отриманих даних щодо порівняння кількості молозива і його якості, одержаного від корів за народження приплоду різної статі (с. 59-60)?

10. Як пояснити перевагу новонароджених теличок над бугайцями (табл. 3.10, с. 70) за шириною грудей при перевазі останніх за рештою промірів?

11. В чому причина такого показника вибракування первісток – 22% (с. 80)?

12. На с. 81 зазначається, що тварин було розділено за формою вим'я за результатами бонітування, проте у розділі «Матеріал і методика досліджень» не було зазначено, чи господарства, в яких проведено дослідження мають статус племінних, адже лише в таких проводиться бонітування.

13. Автор зазначає на с. 108, що за причинами відставання у рості телиць не розділяли. Та чи не можна було ці причини озвучити?

14. У підрозділі 3.5 на с. 23 економічна оцінка результатів досліджень була проведена по одному господарству?

15. Чи при формулюванні пропозицій враховані результати досліджень, отримані у всіх господарствах їх проведення?

16. Потребує пояснення, чому актів впровадження результатів досліджень 2, якщо дослідження проведені у 3 господарствах.

ЗАГАЛЬНИЙ ВИСНОВОК

На основі ознайомлення з дисертаційною роботою Климковецького Антона Анатолійовича вважаю, що вона є завершеною науково-дослідною працею, у якій узагальнено значний обсяг експериментальних та науково-господарських досліджень автора, результати яких мають теоретичне й практичне значення. Вони достовірні й коректно інтерпретовані. Впровадження їх у виробництво сприятиме прогресивним зрушенням у молочному скотарстві.

У роботі добре висвітлені характер обраної теми, принципи наукового вирішення поставлених завдань, використані сучасні методи досліджень, отримані нові дані в експериментах на тваринах та ряд закономірностей і тенденцій, які є актуальними для подальшого поліпшення молочної худоби на теренах України.

Дисертація за актуальністю, ступенем обґрунтованості наукових положень, їх вірогідністю, новизною, практичною значимістю та за науково-методичним рівнем, обсягом, змістом і формою відповідає вимогам п. 11 «Порядку присудження наукових ступенів…» ДАК України щодо кандидатських дисертацій, а її автор Климковецький Антон Анатолійович заслуговує присудження йому наукового ступеня кандидата сільськогосподарських наук за спеціальністю 06.02.01 – розведення та селекція тварин.

29.04.2021 р.

Офіційний опонент,
доцент кафедри технологій
виробництва продукції тваринництва
Поліського національного університету,
кандидат сільськогосподарських наук А. Л. Шуляр

Міністерство освіти і науки України
Поліський національний університет
ПІДПИС ЗАСВІДЧУЮ
Начальник відділу кадрів
Поліського національного університету
С. В. Бассевенко
«29» 04 2021 р.